

1.

JAG HETER RUTH. Jag växte upp tillsammans med min yngre syster, Lucille, och först var det mormor, fru Sylvia Foster, som tog hand om oss, och när hon dog var det hennes svägerskor, fröknarna Lily och Nona Foster, och när de inte stod ut längre var det hennes dotter, vår moster, fru Sylvia Fisher. Genom alla dessa generationer av släktingar bodde vi i samma hus, mormors hus, som morfar, Edmund Foster, hade byggt åt henne.

Morfar var anställd vid järnvägen, och han hade lämnat denna värld många år innan jag gjorde mitt inträde i den. Det var han som satte av oss på denna osannolika plats. Han hade växt upp i Mellanvästern i ett hus som var framgrävt ur jorden med fönster i markhöjd och i ögonhöjd, så att utifrån såg det ut som rena jordkulan och liknade mera en grav än en människo-boning, och inifrån blev utsikten så begränsad att horisonten inte tycktes räcka till för att omge något mera än denna lerhydda. Så morfar började läsa allt vad han kunde få tag på av reseskildringar och dagböcker från expeditioner till Afrikas berg, till Alperna, Anderna, Himalaya, Klippiga Bergen. Han köpte en färglåda och kopierade ett tryck av en japansk målning av Fuji som han hade hittat i en tidning. Han målade många flera berg, omöjliga att identifiera, om de nu alls existe-

rade i verkligheten. Det var vackert rundade bergstoppar eller kullar, ensamma eller i dungar eller grupper, gröna, bruna eller vita, beroende på årstiden, men alltid täckta av snö. Och bergstopparna var skära, vita eller gulfärgade allt efter tiden på dygnet. På en stor målning hade han placerat ett klockformat berg allra längst fram och täckt det med träd, som var noggrant avbildade i minsta detalj och som alla stod ut i rät vinkel från marken, så att de växte precis som ludden står ut på ett stycke veckad plysch. Alla träd bar glänsande frukter, och granna fåglar byggde bon bland grenarna, och varje frukt och varje fågel målade han lodrätt mot den ojämna marklinjen. Överdrivet stora vilddjur, fläckiga och randiga, kunde man se löpa obehindrat uppför den högra sidan och makligt masa sig ned för den vänstra. Om genialiteten i den här tavlan berodde på okunnighet eller fantasirikedom kunde jag aldrig bestämma mig för.

En vår lämnade morfar sin underjordiska boning, gick ned till järnvägen och tog ett tåg västerut. Han talade om för mannen i biljettluckan att han ville resa till bergen, och mannen ordnade så att han blev avsläppt här, vilket inte behöver ha varit ett illvilligt skämt eller ett skämt över huvud taget, för här finns det berg, otaliga berg, och där det inte finns berg finns det kullar. Marken på vilken själva staden är byggd är ganska jämn, den har ju en gång legat under vatten. Det verkar som om måtten på åtskilligt i naturen en gång i tiden hade krympt, vilket resulterat i ett antal förbryllande skillnader, till exempel mellan bergen som de en gång måste ha varit och bergen som de är nu, eller mellan sjön som den var en gång och sjön som den är nu. Ibland om våren brukar den gamla sjön komma tillbaka. Man kan öppna en källardörr och finna sjöstövlar som

flyter omkring med sina infettade sulor uppåt och plankor och hinkar som slår mot tröskeln och att källartrappen inte syns efter andra trappsteget. Marken översvämmas, jorden blir först lera och sedan dygt vatten, och gräset dränks av kyligt vatten. Vårt hus låg i stadens utkant på en liten kulle, så det var sällan vi hade mera än en svart pöl i vår källare med några få spinkiga insekter som kavade omkring i den. En liten sjö kunde det bli i trädgården, vars vatten, klart som luft, täckte gräs och svarta löv och nedfallna grenar, och runt omkring den svarta löv och dyblött gräs och nedfallna grenar, och på dess yta – som speglingar i ett öga – himmel, moln, träd, våra suddiga ansikten och våra kalla händer.

Min morfar arbetade vid järnvägen när han nådde sin slutstation. Han hade tydligen blivit god vän med en konduktör som hade ett visst inflytande, litet utöver det vanliga. Morfars arbete var inte särskilt märkvärdigt. Han blev till en början banvakt, eller kanske var det rangerkarl. I vilket fall som helst, han gick till sitt arbete mot kvällskvisten och vankade omkring med en lykta i handen tills det dagades. Men han var en plikttrogen och idog arbetare och kunde inte undgå att stiga i graderna. Efter bara tio år övervakade han lastningen och lossningen av boskap och fraktgoods, och sex år senare blev han biträdande stationsinspektör. Det arbetet hade han haft i två år då hans jordiska och yrkesmässiga karriär avbröts av en uppseendeväckande urspårning när han var på hemväg från ett ärende i Spokane.

Fastän man kunde läsa om den i tidningar ända borta i Denver och Saint Paul så var den, strängt taget, inte uppseende-

väckande för ingen såg den hända. Olyckan ägde rum en månlös natt. Tåget, som var svart och glänsande och elegant och kallades "Eldkulan", hade kört mer än halvvägs över bron, när loket plötsligt vek av ned mot sjön. Och sedan gled resten av tåget efter ned i vattnet som en vessla som slinker ned för en sten. De enda som överlevde var en sovvagnskonduktör och en uppassare. De stod vid räcket på bromsvagnen längst bak i tåget och pratade om privata angelägenheter (de var släkt på långt håll). Men de var verkligen inte några vittnen att räkna med av den enkla anledningen att mörkret var ogenomträngligt för vilket öga som helst och att de hade stått i slutet på tåget och tittat bakåt.

Folk kom ned till vattenbrynet med lyktor i händerna. De flesta stod på stranden, där de så småningom gjorde upp eld. Men några av de större pojkar och yngre män gick ut på järnvägsbron med rep och lyktor. Några smorde in sig med svart fett och gjorde selar åt sig av repen, och de andra firade ned dem i vattnet på den plats där konduktören och uppassaren trodde att tåget måste ha försvunnit. Efter exakt två minuter halade man in repen igen, och dykarna gick stelbenta upp för järnvägsbanken, befriades från sina rep och sveptes in i filter. Vattnet var farligt kallt.

Ända tills det började ljusna arbetade dykarna, svingade sig ned från bron och änrade eller halades upp igen. En resväska, en dyna och ett salladshuvud var allt de hittade. Några av dykarna mindes hur de, när de simmade ned i vattnet, hade stött emot vrakdelar, men de måste ha sjunkit igen eller flutit bort i mörkret. När hoppet om att finna några passagerare var ute

fanns heller ingenting att ta till vara utom de tre föremål som redan flutit upp – ett av dem dessutom förgängligt. Man började fundera på om detta verkligen var den plats där tåget hade lämnat bron. Man frågade sig hur tåget kunde tänkas ha rört sig genom vattnet. Hade det sjunkit som en sten trots farten eller hade det slingrat sig fram som en ål trots sin tyngd? Om det verkligen gick av spåret här hade det kanske stannat trettio meter längre fram. Eller det kunde ju ha rullat eller slirat när det slog emot botten eftersom bron var pålad på krönet av en kedja av vattentäckta berg, som på ena sidan bildade vägg till en bred dalgång (det fanns en annan bergskedja tre mil norrut, vars toppar här och var bildade öar) och på den andra sidan stupade brant ned i klippavsatser. Uppenbarligen bildade klippona strandbrinken till ytterligare en sjö och bestod av någon spröd bergart som vattnet hade angripit och fått att vittra. Om tåget hade kört av på södra sidan (konduktören och uppassaren hade påstått det vid förhöret, men då var det inte många som satte någon tilltro till dem) och rutschat eller rullat runt en eller två gånger hade det kunnat störta ytterligare en gång, djupare och mycket längre.

Efter en stund kom några av de yngre pojkarna ut på bron och började hoppa i, först försiktigt och sedan nästan övermodigt med skräckfyllda tjut. När solen gick upp sög molnen upp ljuset som vore det en fläck. Det blev kyligare. Solen steg och himlen glänste som tenn. Sjöns yta låg alldeles stilla. När pojkarnas fötter träffade vattenytan hördes ett svagt rasslande. Skärvor av genomskinlig is guppade på vågorna de åstadkom, och när vattnet var lugnt igen växte de samman som brottstycken av en spegelbild. En av pojkarna simmade ut tio meter

från bron och dök sedan ned i den gamla sjön utan att släppa kontakten med bergväggen, ned längs det osynliga, livlösa berget med huvudet före, och så sparkade han ifrån. Men tanken på var han befann sig skrämde honom plötsligt, och när han snabbt sökte sig upp till ytan slog han emot något med ena benet. Han sträckte sig ned och stötte handen mot en alldeles slät yta, parallell med botten men två, tre meter ovanför den, trodde han. Ett fönster. Tåget hade hamnat på sidan. Han nådde det inte en gång till. Vattnet lyfte honom uppåt. Han sa att av alla saker han hade stött på var den här släta ytan det enda som inte var övervuxet eller omflutet av något obestämt, slamliknande. Den här pojken var en påhittig lögnare, en ensam pojke med ett gränslöst behov av att ställa sig in. Man varken trodde eller misströrde hans berättelse.

När han hade simmat tillbaka till bron och halats upp på land och berättat var han hade varit, började vattnet bli glanslöst och ogenomskinligt som stelmande vax. Skärvor av is spred sig när en simmare gick upp till ytan, och ishinnan som bildades där istäcket brustit var som ny, spegelblank och svart. Alla simmarna begav sig hem. Till kvällen hade sjön åter förseglats.

Den här katastrofen lämnade efter sig tre nya änkor i Fingerbone: min mormor och fruarna till två litet till åren komna bröder som ägde en speceriaffär. Dessa två gamla damer hade bott i Fingerbone i trettio år eller mer, men de gav sig iväg, den ena för att bosätta sig hos en gift dotter i North Dakota och den andra för att leta rätt på vänner och släktingar i Sewickley i Pennsylvania, som hon hade lämnat när hon gifte sig. De sa att de inte längre kunde bo vid sjön. De sa att vinden tog lukt av

den, och de kunde känna smaken av den i dricksvattnet, och de stod inte ut med lukten och smaken, ja inte ens åsynen av sjön. De stannade inte för att övervara minnesgudstjänsten eller avtäckningen av minnesstenen, då massor av sörjande och nyfikna med några högre tjänstemän vid järnvägen i spetsen tågade ut på bron mellan de för det högtidliga tillfället uppsatta räckena och kastade ned kransar på isen.

Det är faktiskt så, att man alltid är medveten om sjön i Fingerbone, eller om djupen i sjön, om det ljuslösa, luftlösa vattnet därnere. När marken är nyplöjd på våren och ligger där uppsprättad och öppen, ger plogfåran ifrån sig samma genomträngande, unkna lukt. Vinden är unken, och alla brunnar och bäckar och diken luktar vatten utan någon uppblandning med andra beståndsdelar. Längst ned är den gamla sjön kvav, anonym och kolsvart. Och så är det Fingerbone, kartornas och fotografiernas sjö, som är genompyrd av solljus och som ger liv åt växtlighet och massvis med fisk, och i vilken man kan titta ned i hamnkajens skugga och se den steniga, grå botten nästan lika tydligt som vore det torra land. Och där ovanför sjön som stiger om våren och gör gräset svart och grovt som vass. Och ovanför den vatten svävande i ett solljus, som är påträngande som ett djurs andedräkt, och som flödar över innanför de omgivande bergen.

Jag tror inte att mormor hade en tanke på att flytta härifrån. I hela sitt liv hade hon bott i Fingerbone. Och fastän hon aldrig talade om det och utan tvivel sällan tänkte på det, var hon en religiös kvinna. Det vill säga, hon föreställde sig livet som en väg längs vilken man färdades, en rätt så bekväm väg genom ett öppet landskap, och att ens bestämmelseort fanns där från allra

första början, på ett utmätt avstånd, som ett oansenligt hus där man steg på och hälsades välkommen av respektabelt folk och visades till ett rum där allting som man hade tappat bort eller lagt undan under sitt liv var samlat och låg och väntade på en. Hon trodde på tanken att någon gång skulle hon och morfar träffas och ta itu med sitt gemensamma liv igen, utan att bekymra sig om pengar, i ett mildare klimat. Hon hoppades att han på något sätt skulle ha lagt sig till med litet mera stadga och sunt förnuft. Hos honom hade detta inte kommit med åren och hon litade inte på idén om metamorfoser. Det bittra med hans död var, nu när hon hade ett hus och en pension och nästan vuxna barn, att det kändes som något slags svek, inte helt oförutsett. Hur många gånger hade hon inte vaknat på morgonen och upptäckt att han var försvunnen? Och ibland kunde han gå omkring hela dagen och sjunga för sig själv med spröd röst och prata med henne och med sina barn som en mycket väluppfostrad person skulle tala med obekanta. Och nu hade han försvunnit för gott. När de var återförenade hoppades hon att han skulle vara förändrad, grundligt förändrad, men hon kunde knappast tro det. Hon funderade lite på det här när hon grep sig an sitt änkestånd, och hon blev alltigenom en lika god änka som hon hade varit hustru.

Efter faderns död höll sig flickorna till henne, iakttog allt hon gjorde, följde efter henne överallt i huset, gick i vägen för henne. Molly var sexton år den vintern, Helen, min mamma, var femton och Sylvie var tretton. När deras mamma satte sig ned med sin lappning och lagning, slog de sig ned runt omkring henne på golvet och försökte göra det bekvämt för sig med

huvudena lutade mot hennes knän eller mot hennes stol, rastlösa som små barn. De drog fransar ur mattan, gjorde veck på hennes klänningsfäll, pucklade på varandra ibland medan de småpratade om skolan eller hittade på en oändlig massa att gnälla på och beskylla varandra för. Efter en stund kunde de sätta på radion och börja borsta Sylvies hår som var ljusbrunt och tjockt och hängde ned till midjan. De äldre flickorna var experter på att bygga upp det i pompadourfrisyrer med lockar vid öronen och i nacken. Sylvie satt med benen i kors och läste veckotidningar. När hon blev sömnig brukade hon gå upp på sitt rum och ta sig en tupplur och så komma ned till kvällsmaten med sitt praktfulla hår i en enda röra. Ingenting kunde väcka fåfängan i henne.

När det blev tid för kvällsmat brukade de följa sin mamma till köket, duka, lyfta locket av kastrullerna. Och sedan satt de runt bordet och åt tillsammans. Molly och Helen mycket ordentligt, Sylvie med mjölk på överläppen. Även då, i det ljusa köket med de vita gardinerna som en vägg mot mörkret, kände deras mor hur de lutade sig mot henne, fäste blicken på hennes ansikte och hennes händer.

Inte sedan de var riktigt små hade de svärmat omkring henne på det sättet och inte sedan dess hade doften av deras hår, deras mjukhet, deras andhämtning, deras ojämna lynne varit så påtagliga för henne. Det fyllde henne med en egendomlig belåtenhet; samma glädje hade hon känt när hon ammade någon av dem och de hade fäst blicken på hennes ansikte och sträckt sig efter hennes andra bröst, hennes hår, hennes läppar, med ett behov av att vidröra, ivriga att fylla magen för en stund och sedan sova.

Hon hade alltid haft tusen sätt att innesluta dem alla tre i vad som måste ha tett sig som varm välvilja och omtanke. Hon kunde tusen sånger. Hennes bröd var mjukt, hennes saftkräm smakade friskt, och regniga dagar bakade hon kakor och gjorde äppelmos. På sommaren hade hon rosor i vas på pianot, taggiga rosor, och när de var utblommade och kronbladen föll lade hon dem i en kinesisk skål tillsammans med kryddnejlikor och timjan och kanelstänger. Hennes barn sov på hårdmanglade lakan under dubbla filter, och på morgnarna fylldes hennes gardiner med ljus som segel fylls av vind. De kramade henne och rörde vid henne som om hon just hade kommit hem efter en längre bortovaro. Inte därför att de var rädda att hon skulle försvinna som deras pappa hade gjort, utan därför att hans plötsliga försvinnande hade gjort dem medvetna om henne.

När hon hade varit gift en liten tid drog hon slutsatsen att kärlek var till hälften längtan av ett slag som inte stillades av det man ägde. En gång, innan de ännu hade några barn, hade Edmund hittat en klocka på stranden. Boetten och glaset var oskadade, men urverket var nästan uppätet av rost. Han öppnade klockan och tömde den, och där urtavlan hade suttit passade han in en bit papper på vilket han hade målat två sjöhästar. Han gav den till henne som ett hängsmycke med kedja, men hon bar den ytterst sällan för kedjan var för kort för att hon skulle kunna se sjöhästarna utan ansträngning. Hon var rädd att den skulle bli skadad om hon hade den i skärpet eller i fickan. I kanske en vecka bar hon klockan med sig överallt, även om hon bara skulle gå tvärs över rummet, och det var inte för att Edmund hade gjort den åt henne eller för att målningen var mindre livfull och avig än vad hans målningar brukade

vara, utan för att själva sjöhästarna var så ståtliga, så ålderdomliga och heraldiska och bepansrade som insekter. Det var själva sjöhästarna hon ville se så snart hon tog ögonen ifrån dem och som hon ville se även när hon såg på dem. Driften att titta på dem släppte inte förrän någonting – ett gräl, ett besök – drog till sig hennes uppmärksamhet. På samma sätt rörde hennes döttrar vid henne, iakttog henne och följde efter henne – en tid.

Ibland skrek de till på natten, små tunna skrik som aldrig väckte dem. Ljudet brukade upphöra när hon började gå upp för trappan, hur tyst hon än gick, och när hon kom in i deras rum sov de alla så lugnt, källan till skriket dold i tystnaden, som en syrsa. Bara det att hon kom var tillräckligt för att det skulle bli tyst.

Åren från hennes mans död tills den äldsta dottern lämnade hemmet var faktiskt år av nästan fullkomligt lugn. Morfar hade ibland talat om missräkningar. När han var borta var de befriade från mödosamma möjligheter till framgång, erkännanden, befordran. De hade ingen anledning att se framåt, ingenting att ångra. Deras liv rann iväg som tråden från en slända, frukostdags, middagsdags, syrëndags, äppeldags. Om himlen skulle vara denna värld renad från olyckor och elände, om odödlighet skulle vara detta liv framlevt i jämvikt och stillhet, och om denna renade värld och detta oförstörda liv kunde tänkas vara värld och liv återbördade till sin rätta natur, då är det inte underligt om fem stilla, händelselösa år fick min mormor att i ett slags slummer glömma det hon aldrig borde ha glömt. Sex månader innan Molly flyttade hemifrån var hon fullständigt förändrad. Hon hade blivit varmt religiös. Hon övade psalmer på pianot, hon skickade tjocka brev till olika missionsförbund med redo-

görelser för hennes nyligen inträffade omvändelse och två långrandiga dikter, en om återuppståndelsen och en annan om Kristi härskarors tåg genom världen. Jag har sett dessa dikter. Den senare är en hyllning till hedningar men framförallt till missionärer, ”... änglarna kommo för att rulla undan / Stenen som förseglar deras grav.”

Inom loppet av sex månader hade Molly ordnat en resa till Kina för att arbeta på en missionsstation. Och just när Molly fyllde luften med *Beulah Land* och *Lord, We Are Able* satt min mamma, Helen, och talade lågmält och allvarligt med en viss Reginald Stone, vår förmente far. (Jag har inga som helst minnen av denne man. Jag har sett fotografier av honom, båda tagna den dagen då han gifte sig för andra gången. Han var synbarligen en blek karl med slätt svart hår. Han ser avslappnad ut i sin mörka kostym. Helt tydligt anser han sig inte själv vara huvudpersonen på något av fotografierna. På ett tittar han på mamma som talar med Sylvie som vänder ryggen mot kameran. På det andra tycks han rätta till vecket på sin hatt medan mormor, Helen och Sylvie står på rad bredvid honom och tittar rakt in i kameran.) Sex månader efter det Molly gav sig av till San Francisco för vidare befordran till Orienten hade Helen slagit ned sina bopålar i Seattle tillsammans med denne Stone, som hon tydligen hade gift sig med i Nevada. Min mormor, sa Sylvie, var mycket sårad av enleveringen och giftermålet i den främmande delstaten, och hon skrev till Helen, att hon aldrig skulle anse henne riktigt gift förrän hon kom och gifte sig en gång till inför sin mors ögon. Helen och hennes man anlände per tåg med en koffert full med bröllopskläder och med en kartong med snittblommor och champagne inbäddad i kolsyresnö.

Jag har ingen anledning att förmoda att min mamma och min pappa någonsin hade det bra ställt, så jag tar för givet att de försatte sig i vissa svårigheter för att lugna ned mormors känslor. Och ändå stannade de enligt Sylvie inte ens tjugofyra timmar i Fingerbone. Relationerna måste emellertid ha förbättrats något, för några veckor senare tog Sylvie tåget till Seattle i ny kappa, ny hatt och nya skor, med sin mors bästa handskar och handväska och resväska för att besöka sin gifta syster. Sylvie hade ett fotografi av sig själv, där hon står i vagnsdörren och vinkar, elegant och ung och korrekt. Så vitt jag vet återvände Sylvie hem bara en enda gång, för att stå där Helen hade stått i mormors trädgård och för att gifta sig med någon som hette Fisher. Uppenbarligen togs inga fotografier vid detta tillfälle.

Ena året hade min mormor tre beskedliga döttrar och året därpå var huset tomt. Hon måste ha tyckt att hennes flickor var tysta av sig, för deras sedvänjor och levnadsvanor hade befriat dem från behovet av att bruka ord. Sylvie tog två sockerbitar i sitt kaffe, Helen ville ha sitt bröd ordentligt rostade, och Molly använde inte smör på sitt rostade bröd. Det visste alla. Molly bytte sängkläder, Sylvie skalade potatis, Helen diskade. Så var det bestämt. Då och då letade Molly i Sylvies rum efter böcker som skulle tillbaka till biblioteket. Någon gång ställde Helen till med ett kackbak. Det var Sylvie som tog in blommor. Denna fullkomliga frid hade kommit i huset efter faderns död. Den händelsen hade stört själva deras livsnerv. Tid och luft och solljus förde med sig den ena chockvågen efter den andra, tills det inte fanns någon chock kvar, och tid och rum och ljus stannade upp igen, ingenting tycktes vibrera, ingenting tycktes luta. Katastrofen hade fallit i glömska, precis som tåget, och stillheten

som följde var inte större än den stillhet som rådde förut, även om det verkade så. Och det kära gamla vanliga hade läkts ihop lika sömlöst som en spegelbild på vattnet.

En dag måste mormor ha burit ut en tvättkorg med lakan för att hänga dem på tork i vårsolen. Iförd sina svarta sorgkläder utförde hon denna vardagsritual som vore det en tros handling. Säg att det låg några centimeter gammal hård snö på marken, att barmarken tittade fram på sina ställen och att solen spred värme när inte vinden blåste bort den, och säg att hon andtruten i sin korsett böjde sig ned för att ta upp ett vått lakan, och säg att när hon hade fäst det i tre hörn med klädnypor på klädstrecken så började det bölja och fladdra i hennes händer, svaja och slå, bländande vitt i det starka ljuset, med plågade rörelser lika groteska och häftiga som när en ande dansar i sin svepning. Denna vind! kunde hon säga, för den fick kappan att slå mot hennes ben och hårtestarna att flyga omkring. Den kom över sjön, och den luktade sött av snö och unket av smältvatten, och det kom henne att tänka på de små spröda sällsynta blommor, som det kunde ta henne och Edmund en halv dag för att hitta och plocka, och som var vissna dagen därpå. Ibland kunde Edmund ta med sig hinkar och en trädgårdsspade och ta upp dem med jord och allt och ta dem med hem och plantera dem, men de dog i alla fall. De var sällsyntheter, och de växte i myrstackar och björns spillning och kvarlevor från döda djur. Hon och Edmund klättrade omkring tills de var våta av svett. Hästflugor förföljde dem och vinden kylde dem. Där snön hade smält undan kunde de se rester av piggsvin, här en tand och där en svans. Vinden var sur av gammal snö och död och tallskog och vildblommor.

Om en månad skulle dessa blommor stå i sitt flor. Om en månad skulle allt slumrande liv och all hejdad förruttnelse ta fart på nytt. Om en månad skulle hon inte sörja längre, för under den årstiden hade hon aldrig känt det som om de var gifta, hon och den tystlåtna metodisten Edmund, som gick i slips och hängslen till och med när de plockade blommor, och som kom ihåg precis var de växte år från år, och som doppade sin näsduk i en vattenpöl och lindade den runt stjälkarna, och som räckte henne handen för att hjälpa henne, där det var brant och stenigt, med en stum och opersonlig artighet som hon inte kände sig sårad av därför att hon egentligen aldrig hade velat känna sig gift med någon. Hon såg ibland framför sig en ganska mörk man med grova ränder målade i ansiktet och platt mage och en djurhud runt länderna och med benbitar dinglande i öronen, och med armar och midja och hals och vrister prydda med lera och klor och huggtänder och ben och fjädrar och senor och skinn, hela hans kropp ett skrytsamt bevis på hur mycket mera skrämmande han var än all den död som hans troféer bar vittne om. Edmund hade något av detta, litet grand. Vårens uppvaknande rörde upp en allvarlig, mystisk spänning i honom som gjorde att han försummade henne. Han kunde plocka upp ett äggskal, en fågelvinge, ett käkben, askliknande rester av ett geetingbo. Han kunde stå och stirra på dem utan att låta sig störas och så stoppa dem i fickan där han hade sin stora fällkniv och småpengar. Han kunde stirra på dem som om han kunde tyda dem, och stoppa dem i fickan som om han ägde dem. Detta är döden i min hand, detta är undergången i min bröstficka där jag har mina läsglasögon. Vid sådana tillfällen glömde han bort henne på samma sätt som han glömde sina hängslen och sin

metodism, men det var ändå då som hon älskade honom mest, som en själ helt utan sällskap, som hennes egen.

Så vinden som slet i hennes lakan berättade för henne om det gamla vanligas återuppståndelse. Snart skulle vitkålen komma upp och lukten av cider stiga i trädgården, och flickorna skulle tvätta och stärka och stryka sina bomullsklänningar. Och varje kväll skulle föra med sig sina bekanta besynnerligheter, och syrsor skulle spela hela natten lång under hennes fönster och överallt i de mörka ödsliga markerna som bredde ut sig runt omkring Fingerbone. Och hon skulle känna den där våldsamma ensamheten som hon hade känt varenda lång kväll sedan hon var barn. Det var den sortens ensamhet som fick klockor att verka långsamma och högljudda och fick röster att låta som röster över vatten. Gamla kvinnor som hon hade känt, först hennes mormor och sedan hennes mor, satt i sina gungstolar på verandan om kvällarna och sjöng vemodiga visor och ville inte att man talade med dem.

Och nu, för att få tröst och ro, brydde sig mormor inte längre om att hennes barn, eller barn över huvud taget, var ovänliga. Hon hade märkt många gånger, alltid, att hennes flickor såg mjuka och allvarliga och själfulla och lugna ut när hon såg på dem, precis som när de var små barn, precis som de såg ut nu, när de sov. Om de hade en vän hemma, kunde hennes döttrar iaktta honom eller henne uppmärksamt och retas och släta över eller skoja, och var och en av dem kunde uppfatta och reagera för minsta skiftning i uttryck eller tonfall, till och med Sylvie om hon hade lust. Men det föll dem inte in att rätta sina ord eller sitt uppträdande efter hur hon såg ut, och det ville hon heller inte. I själva verket kände hon sig ofta påverkad eller

hämrad av tanken på att skydda denna omedvetenhet hos dem. Hon var då en dominerande kvinna, inte bara på grund av sin längd och sitt kraftfulla, intelligenta utseende, inte bara på grund av sin uppfostran, utan också därför att det tjänade hennes syften att vara den hon tycktes vara, så att hennes barn aldrig skulle bli skrämde eller överraskade, och att uppträda med en mogen kvinnas hållning och åthävor för att särskilja hennes liv från deras, så att de aldrig skulle känna att hon trängde sig på dem. Hennes kärlek till dem var absolut och rättvis, hennes sätt att styra dem vidsynt och oinskränkt. Hon gjorde sig oföränderlig som dagsljuset, självklar som dagljuset bara för att iakttaga själslugnet i deras ansikten. Vad liknade det. En kväll en sommar gick hon ut i trädgården. Jorden i rabatterna var lätt och luftig som aska, den ljusa leran gul, och träden och växterna var utslagna, vardagsgröna och fulla av stilla vindsus. Och ovanför den bleka jorden och de skimrande träden var himlen mörkt askblå. När hon ställde sig på knä i rabatterna, hörde hon stockrosorna slå mot uthusväggen. Hon kände hur den snabba, fuktiga vinden rörde hennes hår i nacken och hon såg träden fyllas med vind och hörde hur deras stammar knakade som master. Hon grävde med handen under en potatisplanta och kände varsamt i rötternas torra nätverk efter de första potatisarna, släta som ägg. Hon lade dem i förklädet och tänkte: Vad har jag sett, vad har jag sett. Marken och himlen och trädgården, inte som de alltid är. Och hon såg döttrarnas ansikten, inte som de alltid var, eller som andra människors var, och hon var lugn och reserverad och på sin vakt, för att inte skrämja bort det sällsamma. Hon hade aldrig lärt dem att vara vänliga mot henne.